

**УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА ЗА X КЛАС**  
**ЗА ОБУЧЕНИЕТО, ОРГАНИЗИРАНО В ЧУЖБИНА**  
**КОМПОНЕНТ *БЪЛГАРСКИ ЕЗИК***

**КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА**

Обучението по български език в X клас разширява и допълва знанията, уменията и отношенията, свързани със системата на съвременния български книжовен език и с изграждането на комуникативните компетентности на учениците.

Учебната програма включва два модула: 1.български като втори език и 2. български като първи език.

В първия модул учениците овладяват прагматичния аспект на езиковите категории, като основната цел е създаване на трайни навици и умения в 4-те речеви дейности: слушане, говорене, четене и писане за ниво B2+ по ОЕЕР.

Лингвистичният терминологичен апарат се овладява във втория модул.

С оглед на развиването на социокултурните компетентности програмата предвижда усъвършенстване на умения за търсене, извличане, обработване и използване на информация от различни информационни източници за решаване на комуникативна задача и развиване на умения за възприемане, анализ и редактиране на текст.

По отношение на развиването на езиковите компетентности са включени теми, насочени към познаването и прилагането на книжовните езикови норми на съвременния български книжовен език.

Във връзка с развиването на комуникативните компетентности в устното и в писменото общуване в учебната програма е предвидено развиване на умения за: разбиране на сложни публични изказвания и на български филми, публично изказване по граждански проблем с изразяване на лично становище.

## ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО В КРАЯ НА КЛАСА

ОБЛАСТИ НА КОМПЕТЕНТНОСТ	ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И ОТНОШЕНИЯ
СОЦИОКУЛТУРНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	<p>Разграничава видовете функционални стилове.</p> <p>Разбира отношението между речевото поведение и конкретната комуникативна ситуация.</p> <p>Оценява идеи, тези и аргументи съобразно своя опит.</p> <p>Търси, извлича, обработва и използва информация от различни информационни източници за решаване на комуникативни задачи.</p> <p>Представя различни видове информация по зададени параметри.</p>
ЕЗИКОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	<p>Познава и прилага книжовните езикови норми.</p> <p>Разпознава езикови особености на текстове, характерни за различните функционални стилове.</p> <p>Открива и редактира стилно-езикови грешки.</p>
КОМУНИКАТИВНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	<p><b>Слушане</b></p> <p>Може да разбира дълги устни изложения.</p> <p>Може да разбира повечето телевизионни информационни предавания, актуални репортажи и български филми.</p> <p>Сравнява и анализира различни гледни точки при участие в диалог и в дискусия.</p> <p><b>Говорене</b></p> <p>Може да дава ясни и подробни описания по широк кръг от теми.</p> <p>Може да изразява становище по актуален проблем и да коментира различни гледни точки.</p> <p>Спазва правоговорната норма.</p> <p>Подготвя и представя публично изказване по граждански проблем.</p> <p><b>Писане</b></p>

	<p>Може да напише есе или доклад, които представят информация или аргументи за или против определено становище.</p> <p>Спазва книжовните езикови норми.</p>
--	---

## УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
<p><b>БЕ като втори - ниво</b></p> <p><b>B2+</b></p> <p>1. Трансформация на текст</p>	<p>Осмисля разликата между сегашен и минал момент на говоренето.</p> <p>Успешно трансформира текст при промяна на ориентационния момент на говоренето.</p> <p>Употребява уместно в писмената и устната реч глаголни форми в зависимост от ориентационния момент на говоренето.</p> <p>Осмисля приликите/разликите при трансформиране на текст с промяна на ориентационния момент на говоренето между българския език и езика на съответната страна.</p>	
<p>2. Преизказни форми на минало неопределено време, минало предварително време и бъдеще време в миналото</p>	<p>Разпознава преизказните форми на минало неопределено време, минало предварително време и бъдеще време в миналото.</p> <p>Употребява правилно и уместно преизказните форми на минало неопределено време, минало предварително време и бъдеще време в миналото.</p> <p>Разграничава свидетелските и несвидетелските форми на минало неопределено време и минало предварително време.</p>	

<p>3. Отглаголни съществителни имена</p>	<p>Образува отглаголни съществителни с различни наставки.</p> <p>Осмисля семантичната разлика между отглаголните съществителни с наставките -не и -ние.</p> <p>Осмисля употребата на отглаголни съществителни като особеност на научния стил.</p> <p>Употребява уместно отглаголни съществителни при изразяване на становище по научен проблем.</p> <p>Осмисля приликите/разликите между формите на отглаголни съществителни в българския език и подобни форми в езика на съответната страна.</p>	
<p>4. Образуване на несвършен вид от префигирани глаголи</p>	<p>Образуване форми на несвършен от префигирани глаголи (напиша-написвам; измисля-измислям; прочита-прочитам; изнеса-изнасям).</p> <p>Осмисля разликата в значението на префигираните и непрефигираните глаголи от несвършен вид.</p> <p>Употребява уместно префигирани глаголи от несвършен вид в писмената и устната реч.</p>	
<p>5. Относителни и обобщителни местоимения и наречия</p>	<p>Автоматизира употребата на формите на обобщителните местоимения и на наречията с обобщително значение.</p> <p>Трансформира прости изречения в сложни съставни, като използва относителни местоимения или наречия.</p> <p>Конструира сложни съставни изречения с различни позиции на подчинени изречения с относителни местоимения и наречия спрямо главното изречение.</p> <p>Употребява правилно структурирани сложни съставни изречения, като избягва двусмислието.</p> <p>Осмисля приликите/разликите между употребата на относителни и обобщителни местоимения и наречия в българския език и подобни форми в езика на съответната страна.</p>	

<p><b>БЕ</b></p> <p>6. Норми на съвременния български книжовен език. Правоговорна норма</p>	<p>Разбира същността на понятието <i>книжовноезикова норма</i>. Познава спецификата на правоговорната норма</p> <p>Прилага правоговорната норма в устната реч.</p> <p>Открива, коментира и редактира правоговорни грешки.</p>	<p>книжовноезикова норма</p> <p>правоговорна норма</p>
<p>7. Правописна норма</p>	<p>Познава спецификата на правописната норма.</p> <p>Прилага правописната норма в писмената реч.</p> <p>Открива и редактира правописни грешки.</p>	<p>правописна норма</p>
<p>8. Граматични норми</p>	<p>Познава спецификата на граматичните норми на морфологично и на синтактично равнище.</p> <p>Прилага граматичните норми в писмената и в устната реч.</p> <p>Открива и редактира граматични грешки.</p>	<p>граматична норма</p>
<p>9. Пунктуационна норма</p>	<p>Познава спецификата на пунктуационната норма.</p> <p>Прилага пунктуационната норма в писмената реч.</p> <p>Открива и редактира пунктуационни грешки.</p>	<p>пунктуационна норма</p>
<p>10. Лексикална норма</p>	<p>Познава спецификата на лексикалната норма.</p> <p>Прилага лексикалната норма в писмената и устната реч.</p> <p>Открива и редактира лексикални грешки.</p>	<p>лексикална норма</p>
<p>11. Възприемане, анализ и редактиране на чужд и на собствен текст (езиков практикум)</p>	<p>Определя темата, микротемите, ключовите думи и изрази на текст.</p> <p>Извлича и анализира смисли от текст.</p> <p>Анализира структурни и композиционни части на текст.</p> <p>Открива, анализира и редактира грешки в текст.</p>	

*В часовете за развиване на комуникативните компетентности в компонента БЪЛГАРСКИ ЕЗИК се предвижда работа върху следната тема:*

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
Публично изказване по граждански проблем	<p>Подготвя и произнася публично изказване по граждански проблем, като се съобразява със ситуацията на общуване.</p> <p>Търси, извлича, обработва и използва информация от различни информационни източници за решаване на комуникативни задачи.</p> <p>Спазва правилата за книжовен изговор.</p> <p>Използва уместно неезикови средства (мимики, поглед, поза, жестове).</p>	

Годишният брой часове за изучаване на учебния предмет БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА в X клас е от 72 до 90 часа. *Разпределението на часовете между компонентите Български език и Литература, както и между модулите в компонента Български език е по преценка на учителя- в зависимост от нивото на владеене на български език от учениците.*